

Liten tue kan velte stort lass: Hindringer for næringsutvikling

Olav Løvseth, leder av Malvikrådet

Roy Skorstad, leder Klæbu Næringsforening

Trygve Bragstad, næringspolitisk leder i Næringsforeningen i Trondheim

Næringsutvikling handler om å se muligheter. For oss som jobber med å legge til rette for dem som utvikler og starter bedrifter, handler det i tillegg om å fjerne hindringer. Det hjelper ikke å se muligheten for verdens beste trelastfabrikk hvis stedet har dårlig kommunikasjon, dyr strøm og ingen kvalifiserte arbeidstagere.

I arbeidet med en strategisk næringsplan for Trondheimsregionen har vi intervjuet 73 ledere og på den måten kartlagt 24 hindringer for vekst. En næringsstrategi må lage planer for å fjerne disse. I denne kronikken gir vi en oppsummering av noen av de hindringene vi ser, og viser forslag til løsninger.

Noen tror det ikke kan gjøres noe med fordyrende avstand. Men bedriften kan flytte produksjonen, og kunden kan skifte leverandør. Derfor er kvaliteten på kommunikasjon viktig. Kan en trailer øke farten til en snittfart på 80 km/t fra Trondheim til Oslo, vil den spare 13 prosent av kostnadene. De viktigste transporttiltakene er å lage finansieringspakker for å få ferdig stamveier og fylkesveier om 20 år, kutte reisetiden med tog til Oslo til maksimum 4,5 t, starte bygging av ny godsterminal og havn senest i 2016, og bygge ut Værnes for 5 mill reisende pr år.

Nok areal er en av de viktigste motorene i næringsutviklingen. Samspillet mellom billig areal i randsoner kontra dyrt areal i sentrum skaper mobilitet. Dette forutsetter nok areal i randsonen, noe som er mangelvare. Interkommunal arealplan for Trondheimsregionen skal sikre regionen nok og riktig type areal. Dette er et meget viktig arbeid.

Rask og forutsigbar saksbehandlingstid er viktig for næringslivet. Saksbehandlingstid for bygge- og reguleringsaker svinger kraftig mellom kommunene i regionen. Det må være et mål at alle kommuner i regionen er under landssnittet.

Midt-Norge har et kraftunderskudd på 7,5 TWh i normalår. Konsekvensen for næringslivet i Trondheimsregionen er høyere strømpris. Løsningen er å bygge overføringslinjer fra Vestlandet så raskt som mulig.

Siden forsknings og utdanningsinstitusjonene skal være regionens viktige fortrinn, må vi sørge for at flest mulig av studentene blir igjen i regionen. Våre egne ungdommer må derfor være i tet ved opptaket til ingeniørfagene ved HIST og NTNU. Den beste indikatoren her, er resultatene i matematikk og realfag etter grunnskolen og videregående. Her er det rom for forbedring.

Et gjennomgående tema i intervjuene er regionens manglende evne til å stå sammen om viktige prosjekter. Evnen til å stå tverrpolitisk sammen oppfattes ikke som tilfredsstillende. Det oppleves heller ikke at lobbyvirksomheten mot sentrale myndigheter har nok kraft. Eksempler som trekkes frem er arbeidet med vei og kraftunderskuddet.

Dagens kommunale planer for næringsutvikling er i liten grad utformet som gode styringsverktøy for politikerne. Faren er dermed stor for at de ikke brukes aktivt i hverdagen. Løsningen er blant annet å lage planer som er strategiske, kortfattede og inneholder rutiner for rapportering og oppdatering. Det er viktig at kommunene og næringsforeningene årlig evaluerer oppfølgingen av næringsplan.

Siden NTNU er regionens største fortrinn, er standarden her av stor interesse. Som teknisk-naturvitenskaplig universitet er NTNU på 129. plass i én av de globale rankingene. Næringslivet forventer at NTNU har klare strategier for å nå sitt eget mål om å være blant de 10 beste naturvitenskaplige universiteter i 2020, og at resultatene snart blir synlige. Staten må sørge for at NTNU får de rammefaktorer som trengs for å bli ledende.

Mange fremhever at regionen er svak på kommersialiseringskompetanse som er nødvendig for å få en god ide til å bli en lønnsom bedrift. En indikator på dette er at antall nyetableringer i Trondheimsregionen, som er lavere enn i andre storbyregioner. En av mange løsninger her er å få etablert et felles senter for økonomi og ledelse i Trondheim med vekt på blant annet kommersialisering. Videre må kraftfulle insentiver og verktøy utvikles for å få flere ansatte ved HIST, NTNU og SINTEF til å starte egen virksomhet.

Når det gjelder kapital har Trondheimsregionen to hovedutfordringer, hvorav en kan løses på kort sikt: Mangel på "pre seed" er mindre beløp som kan løses med få millioner. Det vil si pengene som trengs fra en god ide og frem til virkemiddelapparatet. Mangelen på privat investeringskapital kan ikke løses på kort sikt, men må bygges gjennom et lønnsomt næringsliv over tid.

Folketallet i Trondheimsregionen må vokse med ca 4 000 pr år for å møte arbeidskraftsbehovet. I tillegg til antall er kompetanse viktig. Her er situasjonen i hovedsak bra, men enkelte typer kompetanse er mangelvare.

Mange av næringslivslederne som er intervjuet opplever at det er for lite fokus på marked i virkemiddelapparatet og blant politikere. Det satses for ofte på områder hvor det ikke er et marked. Dette er et komplisert område, hvor det er nødvendig med mange og langsiktige tiltak.

Det er en stor bekymring over at regionen har lav eksport og dermed liten kontakt med utlandet. En spørreundersøkelse i regi av NiT viser at bedriftene blant annet oppgir kompetansebygging og nettverk som noe av det som kan hjelpe dem til å bli bedre på eksport.

Det er fornuftig å velge ut noen få områder – såkalte kunnskapsnav – hvor man er dyktige både når det gjelder FOU og næringsliv. Det er viktig å gjennomføre et arbeid der NTNU, SINTEF, HiST, det offentlige og næringslivet blir enige om noen få kunnskapsnav som vi kan forsterke gjennom en god strategi.

Det er to unisone budskap som går igjen i intervjuene: FoU-miljøet er vårt største fortrinn, og potensialet i disse miljøene utnyttes ikke godt nok. Det å ikke utnytte sitt fremste fortrinn er selvfølgelig uholdbart. Å bygge utleiebygg for næringslivet inne på campus, få basisbevilgningen til HIST opp på landsnittet og å bygge neste generasjon av demonstrasjonsanlegg og forskningsanlegg er noen av mange tiltak som må settes i gang.